
Wie had ooit durven dromen dat er nog eens zoveel oeverzwaluwen in het Gooi en de Eempolders zouden broeden? De oude tijden lijken te herleven, maar laten we nu ook weer niet te vroeg gaan juichen.

Dick A. Jonkers

Recordjaar voor oeverzwaluwen in Gooi en Vechtstreek in 1996

Eindelijk na vele jaren weer eens goed nieuws. De aardzwaluwtjes, zoals de oeverzwaluwen ook wel genoemd worden, klommen uit het dal, waar zij al zo'n veertig jaar in zaten omhoog naar een record-aantal broedparen. In totaal werd de aanwezigheid van 370 broedparen, verdeeld over negen verschillende lokaties, vastgesteld. Van west naar oost worden hier de wetenswaardigheden per kolonie vermeld.

Ligging

De meest westelijke werd op het recreatieterrein in aanleg tussen Muiderberg en de Hollandse Brug gevonden. Daar zagen 15 paartjes kans om hun hollen te graven. Tot 1996 was het gebied bedekt met ruigtes van riet, braamstruwelen, bosschages en boomgroepen. Nadat het terrein veel opener was gemaakt en er grondverzet was uitgevoerd, ontstonden er tijdelijk broedmogelijkheden. Na de inrichting is dit terrein weer ongeschikt geraakt voor oeverzwaluwen. Een saillant detail is, dat inder tijd bij de planfase voor het gebied al door de vogelwerkgroep is voorgesteld om hier mogelijkheden voor oeverzwaluwen te scheppen. In de uitgave Vogels zien en beschermen (Harder 1993) is deze lokatie op het voorland ten westen van de Hol-

landse Brug uitdrukkelijk vermeld.

Een tweede kolonie bevond zich langs de A1, ongeveer ter hoogte van de plaats waar de A6 vanaf Almere op deze rijksweg uitkomt. Hier vestigden zich 15 paartjes.

De opmerkelijke broedplaats op de vuilstort bij Muiderberg bestond dit jaar uit slechts 12 paartjes. Door nieuwe stortingen en de dynamiek van de lage kruidenvegetatie was er minder broedgelegenheid dan in het vorige jaar. De gevonden nesten waren tussen het zand en het grove vuil door uitgegraven.

De geadviseerde vervanging van het teveel leemhoudende zand door een andere grondsoort bij de kunstwand van Rijkswaterstaat bij de Oostdijk in Naarden had tot resultaat dat hier meteen oeverzwaluwen gingen broeden. Drie-en-twintig paartjes bezetten er hollen.

Hoewel het erop leek dat het gronddepot van Rijkswaterstaat voortaan ongeschikt zou zijn, bleek deze vrees ongegrond. Na het verdwijnen van de grondhopen waarin tot en met 1994 oeverzwaluwen nestelden, werd een andere hoop afgegraven.

Een instabiel ogend afgegraven deel van die grondhoop kwam er uit te zien als een gatenkaas nadat maar liefst 111 paartjes er hun hollen in hadden uitgekrabd.

De al jaren lang bezette wand van de geologische ontsluiting in de Groeve Oostermeent bij Blaricum telde half juni nog 27 broedparen en er werd druk gevoerd. Bij de tweede controle in de eerste helft van juli was er geen spoor meer van de oeverzwaluwen te bekennen. Naar de oorzaak van het verlaten van deze kolonie kan slechts gegist worden. Weliswaar vestigen oeverzwaluwen zich na het voltooiën van het eerste broedsel ook wel opnieuw in een andere kolonie, maar in zo'n geval blijven er altijd enkele paartjes in de oorspronkelijke kolonie achter.

Een nieuwe vestiging vond plaats op het bouwterrein van het Vierde Kwadrant bij Huizen, waar 23 paartjes tot broeden kwamen. Helaas is de lokatie door de voortschrijdende bouw inmiddels alweer verdwenen. Een andere verrassing was de ontdekking van een nieuwe kolonie op het industrieterrein van Eemnes aan de rand van de Zuidpolder te Veen. De oeverzwaluwen broedden daar in een gronddepot; er huisden 19 paartjes.

Tot slot de kolonie bij het Raboes, dicht bij de monding van de Eem in de Eempolders bij Eemnes. Met 125 broedparen verviervoudigde de kolonie zich ten opzichte van het aantal in

1995. Hopelijk zet de jaren geleden ingezette positieve trend zich in de komende jaren nog voort.

Vergelijkingen

Van 1966-1968 waren er verspreid over een tiental kolonies rond de 800 broedpaartjes aanwezig. Kolonies van honderden paren waren toen heel normaal.

In die tijd waren er nog grote zandafgravingen. Daarna volgde een afname met sterke schommelingen van 50-400 paartjes. Het maximum in deze periode viel in 1977 en er waren in dat jaar acht kolonies (Jonkers et al. 1987).

In de erop volgende periode zakte de stand naar een dieptepunt. Als voorbeeld kan 1990 dienen toen slechts 20 paartjes voorkwamen. Tussen 1991 en 1995 lag het minimumaantal broedparen op 47 en het maximum op 148 broedparen. We mogen dus wel heel blij zijn met het in 1996 gevonden aantal, maar of het komende jaar ook zo goed zal zijn moeten we nog maar afwachten.

Uitwisseling

Dank zij het ringonderzoek kwamen wij erachter dat de oeverzwaluwen uit ons onderzoekgebied niet altijd naar de kolonie terugkeren waar zij hebben geëbroed of geboren zijn. Bij het viaduct in aanbouw aan de Tureluurweg in Zuidelijk-Flevoland was een vestiging van 51 paren. Deze kolonie ligt enkele honderden meters in het verlengde van de N27 nadat deze op de Waterlandseweg eindigt. Hier vingen we een oeverzwaluw die in 1995 als jonge vogel in de kolonie van het gronddepot bij de Muidertrekvaart was geringd en zich in de nieuwe kolonie als broedvogel gevestigd had. In een kolonie (94 nesten) bij de tweede Stichtse brug in aanbouw vingen wij geen oeverzwaluwen uit het Gooi.

Literatuur

Harder, J. (samenstelling en eindredactie) 1992. Vogels zien en beschermen. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave no. 79. 52 p.

Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. 399 p.